

Conditie/ Restauratie verslag: leer

1. Administratieve gegevens	
Naam object	leer
Projectnummer	opgraving Mechelen-'t Plein
Opdrachtgever	All Archeo
Contactpersoon opdrachtgever	Jordi Bruggeman
Offertenummer	895023
Restaurator / onderzoeker / specialist	André Cardol
Datum offerte	18-09-2023
Datum aanvang behandeling	07-12-2023
Datum einde behandeling	14-02-2024
Context object	archeologische opgraving
Beschrijving eerdere restauraties	-
meer foto's	foto's All Archeo

2. Beschrijving object/voorwerp	
Korte algemene beschrijving	- Deel zool, bovenleer en tussen strips
Aantal	5 fragmenten
Hoogte	-
Breedte	-
Diepte	-
Dikte/diameter	-
Gewicht	-

Materiaal	- leer
Kleuren	-
Techniek/vervaardiging	-
Kunstenaar/maker	-
Collectie	-
Datering	-
Type object	-
Decoratie-versiering	geen
Overig	-

3. Schadebeeld en behandelingsvoorstel

Fysieke conditie/schade	waterlogged
Schadeoorzaken	-
Actueel risico	-
Doel van de restauratie / vraagstelling klant / onderzoek	onderzoek en presentatie
Behandelingsvoorstel/overwegingen	schoonmaken, vriesdrogen
Niveau van ingrijpen (zichtbaar/onzichtbaar/in functie hersteld/museaal)	-
Overeengekomen besluit restaurator/opdrachtgever	-
Overig	

4. Tijdens de behandeling

Bevindingen tijdens de behandeling	geen
Verantwoording van de behandeling	

Alle handelingen en toevoegingen, zijn reversibel, bijlage met behandeling.

5. Gebruikte materialen

Alcohol	Nee
Terpentijn	Nee
Water gedragen verf	Nee
Oplosmiddel gedragen verf	Nee
Polyurethaan	Nee
Epoxy	Nee
Polyester	Nee
Wax	Nee
Droge pigmenten	Nee
PEG	Ja
Paraloid B72	Nee
Bindmiddelen	Nee
Lijmen	Nee
Kleur	
Overig namelijk	
verhitten tot 400 graden	Nee
mechanisch	Nee

6. Beschrijving onderzoek

Evaluatie/reflectie/leermomenten	-
Ervaringen / derden	-

Behandeling	schoobspoelen, peg spoelen en vriesdrogen
Beschrijving onderzoek en rapportage	Na vriesdrogen blijft het leer zoals bedoeld bij oorspronkelijke bewerking, zolen stug en bovenleer soepel. Door in water te dompelen is het weer op opgravingsniveau.

7. Nazorg object	
Advies voor verpakken	
Advies voor transport	Opsturen in dubbele verpakking is mogelijk
Overig namelijk	-
deponeren	deponeren luchtvochtigheid 60%- 70%

Bijlage behandeling

Kunstwerk: leer

Kunstenaar: -

Restauratie:

LEERCONSERVERING

Er zijn in de loop der jaren verschillende methoden ontwikkeld voor het conserveren van leren voorwerpen uit opgravingen. Het eerste doel van leer conservering is altijd geweest om het leer voor langere tijd beschikbaar te houden voor onderzoek en/ of tentoonstellen.

Nat leer uit de bodem gedraagt zich ongeveer net zo als nat modern leer, na droging wordt het hard en krimpt. Er is echter een belangrijk verschil. Modern gelooide leer kan weer soepel gemaakt worden door het wederom in water te leggen of met vetten te impregneren. Natuurlijk gelooide leer uit opgravingen kan niet meer soepel gemaakt worden als het eenmaal is gedroogd. De reden hiervoor is dat de eiwitten in het leer aan elkaar gaan kleven. Dat is niet meer oplosbaar en het gekrompen leer zal hierdoor altijd hard blijven en daarmee voor onderzoek verloren zijn.

Vóórdat het mogelijk was om grote hoeveelheden leer te conserveren, werden de vondsten bewaard in water, in afwachting van specialistisch onderzoek. Echter maar al te vaak blijkt dat het schoonmaken en verder onderzoek, door de werkdruk of gebrek aan financiële middelen voor onderzoek, lang op zich laat wachten. Vaak te lang, want door uitdroging of schimmel gaan deze vondsten verloren. En daarmee gaan ook belangrijke gegevens verloren, nog afgezien van de moeite en de aangewende middelen om dit materiaal te bergen, te administreren en op te slaan.

De mogelijkheden om leer goed te conserveren binnen eigen museum of archeologische dienst zijn beperkt. Enerzijds door

de gevaren die aan de methoden kleven b.v. de alcohol- ether methode, anderzijds de beperkingen van een methode, b.v. de P.E.G. methode (vettig) of de olie methode(na jaren zal het leer hard worden en de conservering zal onomkeerbaar zijn).

Archeoplan heeft mede hierdoor onderzoek gedaan naar een methode die veilig is, omkeerbaar, toe te passen is voor grote en kleine hoeveelheden leer en financieel aantrekkelijk is.

Net zoals met houten voorwerpen bleek het mogelijk om ook leer te vriesdrogen. Voorafgaand aan dit proces moet het leer wel schoonspoelen en een voorbehandeling ondergaan. Deze voorbehandeling bestaat uit het dompelen en intrekken van diverse molecuulgewichten PEG waardoor kleine en grote hoeveelheden leer van één vondstnummer tegelijk behandeld kunnen worden. Na deze behandeling wordt het water uit het bevroren leer door een condensor verdampt.

Het resultaat, afhankelijk van vondstomstandigheden (ijzer of kalk), looiproces en wijze van voorbehandelen, is een soepel droog leer. Nauwkeurig tekenen en onderzoek naar de verschillende verbindingstechnieken en gebruikssporen (slijtage) is hierdoor veel eenvoudiger geworden. Na deze behandeling kan het leer droog opgeslagen worden en is ook toegankelijk voor later onderzoek.

Nat materiaal opslaan betekent, naast verlies van gegevens, dat veel tijd besteedt moet worden aan een telkens terugkerende controle, soms jaren achtereen.

Als, na vriesdrogen en later onderzoek, blijkt dat er zeer bijzondere of te reconstrueren voorwerpen gevonden zijn is het mogelijk deze opnieuw in water te leggen, te vormen en opnieuw te vriesdrogen. Hierna is het mogelijk de verschillende fragmenten van deze voorwerpen samen te voegen en voor een museale presentatie te restaureren. Ofwel, het natte leer hoeft niet eerst door specialisten bekeken te worden en weer ingepakt, om een verantwoorde keuze te maken.

Bij Archeoplan wordt gewerkt volgens het KNA handboek. Naast de eisen die worden gesteld aan het specialisme en het vakmanschap worden er eisen gesteld aan een verdergaande administratie door verantwoording middels inname formulieren, verwerkinggegevens tijdens de behandeling, controle momenten, uitgifte formulieren en behandelingsrapportage.

Bij conservering, op de voorwerpen gevonden bijzondere sporen of anderszins worden gemeld bij de opdrachtgever en/of uitgebreid gedocumenteerd.

Na conservering kan, indien gewenst of vereist, een uitgebreid verslag geleverd worden, belangrijk bij bijzondere projecten die afwijken van de 'gewone' conservering.

Advies en/of assistentie kan worden verleend bij het bergen van bijzondere vondsten.

Archeoplan is lid van Restauratoren Nederland, Nvva, VoiA